

מחיר: ביצירות אחרות:

עם דפוסיות פעמים בשבוע לשנה . . . 12 ר"ב	
לחצי שנה	
לרבע שנה 3.50	
לשנה 14	
לחצי שנה 7	
לרבע שנה 4	

בעד מודעות מכל שורה . . . 10 קאפ'.

מחירו בפטרבורג ובעיר יוסיא:

לשנה	10 ר"ב
לחצי שנה	
לרבע שנה	
לשנה 1	
לחצי שנה	
לרבע שנה	
לשנה 10	ק
לחצי שנה	6

המליץ

מכתב עתי מגיד ליעקב כל דבר הנוגע ליהודים בפרט ועניני מדינה וזמנע בכלל.

שנת העשרים ושבע לצאתו לאור.

№ 8.

יוצא בפטרבורג שש פעמים בשבוע.

מודעה ללוקחי "המליץ".

החותמים על "המליץ" החפצים לקנות על ידינו ספרים מבית הרפוס של "האלמנה והאחים ראם" בוילנא יאכו לכתוב לנו איות מהספרים הם מבקשים, נוריעם המקח הקצוב, כי מלבד שאי אפשר להרפוס במ"ע את הקאמאלאג הנזיל של בית הרפוס הנ"ל, לא תרשו לנו לפרסם ברבים דראבאם אשר יקצבו לנו כמו למוכרי ספרים, וכל הבקי במסחר הספרים יבין כי הצדק אתם. ועוד גם זאת עלינו להודיע להחותמים, כי כל אחד יש לו זכות לקנות על ידינו אך עקזעם פלאר אחד מכל ספר אשר יבחר למענו, ולא יהא מיחוי כחפץ לעשות מסחר.

וראוי להחותמים לשית לב, כי אלה אשר יקנו ספרים הדרושים להם במחיר חמשים או ששים ר"ב יצא להם "המליץ" עם הפרעמיען האחרים חנם לשנה שלמה.

וראה שמות המוכנים של "המליץ" גם "יודישעם פאלקס-בלאט לעריהם";

במאסקווא: ה' שנה יאנאם (שלא ע"פ לקבל פרס), אהרן כ"ץ; מוכר ספרים י. צוקערמאן; 35. Ст. Площадь д. Мичишера кв. 35. בלאדו
ה' נאחומאזיש; בביאליסטאק: המו"ס ה' ק. ס. קאפלצ' וז' העשיל קלעמענפאנאזשק; בבריסק-דלימא: ה' בן-ציון ניימארק; בויטאמא: המו"ס
ה' מ. סקאמאזשק; בריגא: ה' אברהם זאל; בראסאטא: ע"ג דאן; ה' צבי הרש הכהן שערשעווסקי; באדעסא: ה' ח. ראבניצקי (רוחב
באזארינא, בית אילענקא, 16); בקישינא: וסביבותיה ובכל פלך במרביא: ה' אברהם ליאן וז' ב. פאסין; בקיוב: ה' יעקב שעפאסעל; בוילנא: ה' מ.
עפעל (רוחב ווילקאמירסקא, בית מגיד), אברהם מארקוויטש (Старая Плошадка, д. Ковелля, кв. Мохвадскаго); בפינסק: ה' משכילאיתן; בווארשא:
ה' אברהם צוקערמאן, וז' ת. משערנאז' (Дзкая, № 8); בויטעבסק: ה' מאיר מאנערענגינא.

באמעריקא (נו-יאק): A. L. Gormansky, 38 Hester Str., New-York; בבאסטאן: B. M. Eyges, 12 Lovell Str.

וכל החפץ להיות למוכר לנו איש במקומו יואיל לפנות אל הירידקצא שלנו עפ"י האדרעסעם דלמטה ונודיע לו את התנאים.

המציאים לאור: ישראל לעווי. ליפמאן ליפשוץ.

לאפרושי מאיסורא.

גבר הודעתי בכ"ע אשר הסרתי השגחתי מאיסורם וכל העושים בבית ה'
דוד קאמאק פה חארקאוו, ובמלתי ההכשר שלי. כן אוסיף כעת להודיע
להאורחים הבאים הנה לכל יסמכו על תשובתי אליהם מאו על שאלתם באיזו
אכסניא לאכול, רק ישאלוני מחדש, עקב נהגתי בעוה"ר אכסניות אסורות.
אברהם יחזקאל ארלאזאראוו חופ"ק חארקאוו.

חבן הענינים: שלש מסמנות הממין יוסף, אשר מרגליות. — חוות הכל. ר"ד
שמעון בערנפאעל, — מעשים בכל יום: א) בארצנו: מאמארבונאר; חארעא; ווילנא. —
ב) חוץ לארצנו: מכתבים מאמריקא, י. מעטרוקאזשק. — אמשערדס. — יששכר בער סקאקלסקי. —
ווילנא, — בינה בפנים. — פרמאות. — מודעות. —
פוליומן: עלילות דם, ש. פ. בערמאן. —

שלש מסמנות הממין יוסף (מנהדין ק"י).

ישעיה שיקא רב יוסף את הקריאה הגדולה "אל רועי ישראל" (המליץ נ'
140 וכו') נודעו הרבנים בכל מושבות בני ישראל וחיל ורעדה אחוזם. אלו לאלו
שאלו: מי הוא זה המגלה מסתורין ודוחק ונכנס למחנה שכניה לפני ולפנים לבלע
את הקדש, מרגיז את נשיאי ישראל בשעה שהם עוסקים בפטימא דאורייתא דמבין
וספנה את לבם לבטלה להגיה חיי עולם ולעסוק בחיי שעה ולפקוד ברחמים את
העדר אשר נתן להם, את הצאן האובדות אשר הפקדו אתם? וכרוזא קרא בחיל:
עובר ישראל הוא, מעל בקרשי שמים! מי לה' אלינו להלחם בו להסיר חרפה
מעל ישראל. ויצא הראשון ארמני מפני האף והחמה, לבש בגדי גקם ועומה
כמעיל קנאה ובחידא "מחאה גלויה" אסף כל מיני כלי זין ואבני בליסטראות ויבא
בכליות איש עברתו כל בני אשפת: אגטיסטיים, אפיקורוס, סובאקין ושאר השמות
שאינם נכתבים ואינם נדפסים. ואחרי יצאו חוצץ כולם כל המון הדויעים אשר
הזידים קל הקורא מנאות שלומם, כשנים עשר איש קראים והולכים לתומם עפ'

בכתף יחרו, התנגשו וכאו למלחמה ואיש את אחיו יעוורו. ואולם איש ורעהו
יהתלו ואמת לא ידברו; לא במועצות ודעת עשו להם מלחמה ולא במישורים
התהלכו באיש מצותם, כי אם עשר קשתם קשת רמיה ודרכו חצם דבר מר, לא
יצאו במענה והשובות על גוף הענין ועל עיקר משאם ופחם כי אם דמכו את
פני המלחמה אל מקום אחר, וישתערו על איש ריבם לפגוע בעצמו ובבשרו. יותר
מכלם הצטיין בתחבולות מרמה כאלה הרב משאדאוו במאמרו בהצפירה אשר כלו
מלא דברי הוה והוללות עקיצת עקרב ולחישת שרף ובגוף הענין הגדון לא נגע
אפילו במלא נימא. אולם לא על הרב רשאדאוו הסלגלג אני כועס, כי את
הרב חוה ואת שיחיו ידענו משנים קדמוניות בעוד היותו בעיר אויגוסטאוו בגוברניע
שלנו; אך על הנאון אב"ד דק"ק ראסין המברך אני מתפלא: מה לכר עם
התבן ולענבי הגפן עם קוצי המדבר והברקנים?

פה מקום אחי לגלות צערי ברבים שקשה עלי לחבן דעת מ"ע "הצפירה"
ושימתו בדבר הזה, משום דקשיא לי רידיה ארידיה: בגו' 180 בהערת דמו"ל
למאמרו של הרב הנכבד מוולאריסלאוואב הנקרא בשם "קול ענות" כתוב שרק ביד
הרבנים לעשות לה' ותחובה עליהם להודו ברבר הזה להתאסף יחדו ולחשוב
מחשבות ועצות כפה להציל נחלת ה'; ובגו' 181, היינו תיקף למחרת היום דרוא
במאמר של הירידאקצא הנקוב בשם "על שגיגות" הוא תוהה על דראשונות
ומשתדל להוכיח כי כל השאלה על ארות "ועד הרבנים" היא אפס ותהו שאין כראי
לאכר עליה "אף ספת דיו אחת" — מה זאת? כלום שתי רשויות איבא הכאח"ו?
ברם במשותא מיניכיו רבני ישראל די בכל אתר ואתר! מה עול מצאתם
בחרב הנבבר הזה כי נועקתם להלחם בו? ראם באמת פגע בכבודכם? הלא דוא
להפך הנביא צדקתכם עד לשמים ואמר כי אתכם צוה ה' להיות נגידים על עמו
ישראל, וכי אלהים נצב בעדתכם והשפינה שרויה ביניכם! האם לא מחבב ומכבד
הוא אתכם יותר ממה שתכבדו אתם את עצמכם? אתם אמרים כי כל דבריכם
ישא רוח יקח הבל, כי שומע אין לבם מאת בני עדתכם, והוא אימר לא כי כל
דבריכם נצבים לעולם וכל פגות העם יתנו לשמכם כבוד. אתם אומרים, כי אינכם
בראים להתנשא לראש לכל ישראל, והוא אומר לכם, רק לכם יאתה לנהל את צאן
מריעיתכם לדואתם שכיבם עם אלהים ועם אנשים, — אין זאת אלא מפני שהתיר
כנגד פלפולכם והדושיכם והציא דין קשה על חבוריכם שאתם מרפסים תרשמי

זכרון מזכרת כבוד להגאון הצדיק הזה ז"ל, למען יושטמו רבים לעשות כמעשהו להגדיל תורה ולהאדיר ידאת שמים, ועמם גם אהבת הבריות וכל המדות המיוסות המוסמנות ובאות מימות עולם לאומה הישראלית ולמאשריה.

רוחב לב הגאון הזה בתורה היה כפתחו של אולם. בכל דבר הלכה ושיטת הש"ס ירד לעמק הדין על פי חקי ההגיון ושכל הישר, ויהי ברבר הזה תלמיד מובהק של רבו הגאון הגדול ר' שלמה ולמן ז"ל בעל "חמדת שלמה". — מרותיו היו תרומיות, מסדות הפלסופים האמרים שאינם נהנים בעשר אצבעותיהם מהעולם כלום. מעירני עלי שמים וארץ אשר כל ימיו הלך בדרכה של תורה המלוכה במשנת אבות—פת במלת אבל וטים במשורה שחה וחיי צער היה—כל ששה ימי המעשה לא בא אל פיו שום מאכל אחר, ובכל זאת שם לילות בימים לעסול בתורה בחברת התלמידים מקשיבים שלא פסקו סעולם מעל שולחני. אהבתו להאמת היתה כאש שלהבתיה בוערת בעצמותיו בלי משוא פנים לשום אדם יהיה מי שיהיה. במדה אחת שנה את המתחסדים ואת דמיהם, ואהבת האמת הוזהרה בעוכריו להסיר מטנו לב רוב רבני ארצנו. וזאת יחידה הסגולה הלא המה הרב הגאון הגדול מופת הדור ר' לוי שפירא זצ"ל הגדוע בשם ר' לוי סמארגאנער ז"ל שהיה אב"ד בק"ק קאלהרדע ורעהו הדומה לו הגאון הגדול ר' יהודא בברך ז"ל שהיה אב"ד בק"ק סיני, — המה הכירו את הכונתו וינשאוהו וירוממוהו בקהל עם. ובעת אשר איזה רבני ארצנו קשרו עליו ויחפצו לשסה בו את החזיון הרבנו בעבור אקטו וטורו רוחו קם בפרץ הגאון ר' לוי שפירא ז"ל הג"ל ויאמר "המה אני איך מלאם לבם להצות על איש אלהים קדוש וגאון כזה!". את הדברים האלה זכיתי אני הכותב לשמוע בעצמי מפי הגאון הזה. — בכל עת היה עומד הכן לחוק ידים רפות ולאמץ ברכים כושלות ברבור ובמעשה— כל איש מצוק וטר נפש מצא אצלו נחומים ושמחה, הפרושה האחרונה שהוזהרה לו נתן בשמחה ובלב טוב לעניי עירו. מלבושו היה פשוט בתכלית הפשוטות. מעורו לא עלתה על ראשו מצנפת הרבנים. מעורו לא לבש מעיל משי או של צמר דק (טוך). — לימי החורף היתה לו אדרת שער מעור כבשים, וגם את האדרת הוזהרה נתן בלילה לתלמידיו להתכסות בה לכל תאווה צנה, בעור אשר הוא בעצמו הרגיל את עצמו לכל הסיגופים. —

אהבתו לשלום ומגיעתו מקינמור הגיעו עד הקצה האחרון. זכרנו אשר בעת החלה האפיקורמות לנצנץ באשכנו ע"ה ה' גינער וסייעתו, השתמח איש אלהים הוזה לפני רעיו הרבנים להתאסף יחד ולמכסם עצה כרת מה לעשות לאמונתנו

לבקרים, המכלים בשרכם ושארכם מאין פנות להשתדל לטובת האומה. אם בעבור זאת חרה אפכם עליו — אדרבא, מזה היה לכם ללמד זכות עליו וללמוד ממנו שהרי הוא לא פתח גור דינו רק על מעשיכם ולא על מחשבותיכם, ובפירוש אמר (המליץ נ' 140) שידע הוא שבתכם רצויה. ועוד לכם לדעת כי בעל דינכם הזה איננו מואמזמי המופרים אשר כל חכמתם בעמם ואונם קטת המופר אשר במתנם; שאלו יודעו ומכירו ויאמרו לכם, כי יותר שהוא חכם בחכמות חזל הוא חכם גדול בתורה וידו רב לו בכל מקצועות התלמוד, ובעיני ראיתי כמה פעמים שגדולי הרבנים נשאו ונתנו עמו ברברי הלכה ועמדו לא ענו עוד; וזולת זאת הוא בעל נסיון עסקן בדברים ובקי בהיות העולם. ספרא וסיפא כזה ודאי יכול ורשאי לדרת שער ולבוא בתוכחות סגולה עם זקני ארץ בענין הנוגע לטובת הכלל; ומה נואל הרב דשאנצ'א בעשותו מספר כתנים על אוחם החפצים להפך את הרבנים לשתדלנים! כי אמנם כן הוא באמת, זאת עובדת כהני ה' ומשמרתם כגבול ישראל בימיו אלה; לא להרבות חבורים ולהפזר פלפולים של מה בכך כי אם לרעות את צאן הקדשים, לחבוש הצולעת, לאסוף הנדחת, לעשות תקנות טובות וסיעולות לטובת האומה כמו שעשו חז"ל באושא וביבנה ואחריהם הגאונים נהו נפש רגמ"ה, רבותינו שכמולטולא ושבהקלות שו"ם ושכארבע ארצות ועוד ועוד. רואה אנכי את הרבנים רוגזים ושוחקים ומללים חד את אחד: על הראשו! אנו מצמצמים ואתה בא להוסיף עלינו, ומי שמך לשופט עלינו. לזאת ידיע להוזה לכוון רבותי שאני אינני מירון לכהנת הרבנות. כל ימי גדלתי על ברכי רבנים וחכמים יראי אלהים וחרדים לכבוד שמים וביתור היתי לי כי יצקתי מים על ידי מורי ורבי מובהק הרב הגאון הגדול צדיק יסוד עולם ה"ר חיים זאסערצוג ז"ל מפליפאזע הנקרא בפי כל איש יהודי "ר' חיים פליפאזער".

איש אלהים זה היה מופת לרבים בצדקתו, בתורתו ובתומת לבו. בו נקבצו באו כל המעלות הקדושות והטהורות המיוחדות לרועי ישראל האמתים. הוא היה הדמות והאיגיון של רב העדה. אם אמרתי אספרה כל הליכותי ותהלותי ומעשי צדקתו הכלה תירעה והם לא יכלו, רק כשאני עוסק בבאור חידושי הרבנים ותפקידם וכיון שעלה זכרונם לפני, אבקש רשות מהרב המו"ל להקדיש מקום צר במ"ע להציב ציון לנפש קדושה הוזהרה, כי אמנם בעודו בחיים חיותו לא ידע ישראל להוקיר את המרגלית המובהקת הזאת וימרוהו ורובו בעלי תריסין, ובשנאסף אל עמיו לא הרגישו באברה הגדולה שאברה לישראל. ובכן עבר החיון היקר הזה סתעולם בלא רושם כלל, לזאת יהיו נא אמרי אלה מנחת

פולייטון.

עלילת דם.

(מעשה שהיה בעיר קאזאר מחוז סקנים, בשנת ר"א"ת'
את המעשים שנעשו תחת השמש).

מי מן הקוראים לא שמע או לא קרא ספורים למכביר, גדולים וקטנים, ע"ד עלילת דם הנחשבה, אשר יתעוללו על אחינו הגרמנים והעניים בכל מקומות מושבותיהם? מי יספר את המון חסבות השונות, אשר נתנו תואנה בפיות שונאיהם מדינו להעליל עלינו עלילה ברשע כזאת? — והיה נא גם הספור האמתי הזה אשר הגני נתון פה לפני הקוראים, אשר קרה לפני תני יובל שנים, נוסף על הראשונים.

א

היום יום ראשון של פסח. השמש יצאה על הארץ מכין העבים אשר הסתתרה תחתיהם כל ימי החורף. סתור סתנה זה ותבוננה מלכת השמים למעשי יושבי העיר קאזאר כחדש חמים לפני החג, והרא אותם מהקדשים ומטהריו ועושים הבנות גדולות לקראת חג גדול והאכיר בלבה, כי לבבונה יתנו את החג ההוא ולמענה רחצו הזכו כדי לקבל פניה בקדושה ובטהרה בהגלות לעין כל כראשית ימי האביב! על כן יצאה גם היא בראשון לחג הפסח כלולה בהרה ככלה תערה כליה להראות ליושבי קאזאר כי רצתה את מעשיהם; והנה קרני השמש תוררים ועוברים בכל בתי מושבות בני ישראל אשר משם באמת הוציאו בני קאזאר לעת כזאת את המצם ואת חלאתם הדיתו מקרבם. אולם לו יכלה השמש להדור אל בתי נפשות האנשים האלה ולחרי ללבם, כי אז היתה יודעת מאד כי שם עוד לא נגה האור וחלאת לא יצאה ממנה ... ביום הזה יעשה ר' ירחמיאל בעל חנות הבשמים, כבוד יו"ש*) לכל פני העיר מרו שנה בשנה.

עוד מאז הבוקר עומד השלחן בבית ר' ירחמיאל ערוך ועומד הכן לקבל את אורחיו. וזה מעשי השלחן: הטבלא מצופה מחצלת עבה קבועה במסמדות קטנים אל כל עברי השלחן שאע"פ שהשלחן מורק ושוטף כמים ואולי גם מהוקצע במעצר בכל זאת עדיין חוששין להנחמת התהום שמה היא בוקעת ועולה. על המחצלת פרושה מפת בד לבנה, ועליה זוגות מצות לחם משנה לספר המסובין. על המצות מספת צמר ארומת מצויה מעשי צעצועים ובאמצע השלחן עומד בקבוק אדום מלא יין שוף, ואל הבקבוק דבוקה מפת גייר קטנה וכתוב עליה באותיות מוזהבות, של פסח, ובקבוק שני מלא יין צמקים אדומים. מראה נפלא הוא לראות את כל הארומ הארומ היה על פני השלחן.

שעת הצהרים הגיעה והאורחים החלו לבוא אחד אחד, ראשונה באו: הרב, הש"ץ וכל

(*) כמס סוס יקראו סתים משהם קטן אהר ישאם כפל בית לנני מינו, לכנר לא סרגל כנות יין ונממחקים, לים נממח ידו. הכותב.

כלי הקודש; המה בכדו את החג בבית ר' ירחמיאל וימרוו ללכת משם; כי עליהם עוד הסלמכה מרובה לסור לכל בעלי הבתים בעלי צורה אשר שלחו להם את מנחותיהם בערב הפסח כדי לברך אותם בברכת החג. כצאתם התחילו להתאסף קרובי ר' ירחמיאל, שכניו ומיורעיו. האורחים האלה, אשר כבר שחרו בבתים רבים אחרים מפיזרעיהם, וימרוו אצל ר' ירחמיאל מירענו עד אשר יבואו נשירם לקרוא אותם לבתיהם. ככה יעשה ר' ירחמיאל בכל שנה ושנה.

ואלה האנשים אשר נקבצו ובאו בשנה הזאת ויפכו את השלחן בבית ר' ירחמיאל בראש המסבת ישב בעל הבית, גדל קומה ובעל זקן רחב, פניו צהלים לקראת האורחים הנכבדים, ועיניו השוקקות מלאות זיו ופשיקות נוגה, וכל עין רואה כי לבו טוב עליו וכי שמה הוא בתליו. מומינו יושב ר' יחזקאל, הצדיק... המלה תאחת הוזהרה רית להורות לחקורא את משפט האיש ומעשהו. ר' יחזקאל זכה לשם זה לפי שהיה צדיק בכל דרכיו וחסידי בכל מעשיו; היה מאריך בתפלתו עד הצהרים; היה אוכל ירשן; לא היה מסתכל בנשים; היה נזהר לברך מאת ברכות ככל יום, ואם יחסר המוג היה ממלא מספרם בברכה, אשר יצד. דרכו היה בבואו לבית איש זר שלא לאמר, צפרא פבא, מדאנה מרבר פן נמצאה אשה באותו בית ותענה לעמנו צפרא פבא למאי, וקול באשה ערה. בשותיה מדבר עם איש חיה נושא עינו למעלה השמימה ואיננו מסתכל בפני האיש הדובר בו, שמה יש באותו האיש שמץ פסול ונמצא הוא מסתכל בפני אדם רשע. אמרו עליו על ר' יחזקאל שהוא אחד מהל' צדיקים אשר עליהם העולם עומד, אבל הדבר הזה לא נחברר היסב, ולכן לא אוכל לקבל עלי אחריות בעד אמתות הדבר הזה. אצלי ישב ר' מאיר הפרוש האוכל לחם ביום השבת בבית ר' ירחמיאל, ומועד בכלל שבת הגא, כיווד, ולכן נהנה אוכל מה גם היום; ר' מאיר הפרוש הוא בעל הדרת פנים, וקנו הלכן והרחב מאד יודר על פי מרותיו ומכסה את כל לבו, ומראוה במראה מטאמא אשר יכבד בו את הבתים, ולכן היה הפרוש נקרא לפעמים בדרך קצרה גם בשם, המטאמא. בעת אשר ר' שלום הדיין היושב בעת סמולו שהוא גם השוחט, נקרא לאחד הכפרים המסובים לקאזאר לשחוט עגל או עז ובחורף גם עזים, או יבוא ר' מאיר זה, למלא את מקומו מקום הדיין. אחריו ישב ר' צבי הכהן; הוא מראה את עצמו בפני כל לירא אלהים מאין כמותו, אבל באמת נהנו צבוע ומתחסד. משפאלו ישב ר' קלמן הגבאי או היתום, והוא נובל ערום, כילי גדול וצר עין, ושמה לאיר תבירו. אחריהם ישבו עוד קרואים אחרים, בתוכם גם בן בעת ב הנקרא, משה דער גאונעקען-שרייבער! לפי שכתב פעמים אחרות בהמליץ; אבל המה אתם שייכים לספורי כלל, כי לא לקחו חלק בו. ולא הזכרתיים אלא לצוותא כעלמא ומשום, ברוב עם זכר, כל המסובים לבושים בגדי משי לכבוד החג.

אחרי אשר קרעו כלם על חיון וגם צנצנת חיו"ש הקטנה הקיפה את כל השלחן פעם אחת וכבר ספרו בכבודו של אבסניא וגמרו את ההלל על התפוחים הסבוליים והמסוגנים וכל מיני המסעמים אשר עקדת לבו בעלת הבית אשת החיל התחילו לספר מעניני החג.

— חג המצות נאות בשנה הזאת, הכפור והקרח נמס כלו וכבר רשאו נאות השרה עד אשר תצאנה הכהמות לרעות בארץ; חג בויר כזה לא אוכזר זה זמן רב, — פתח בעל הבית.

ערך המין האנושי. בארנע יאמר: „את רדיפות היהודים בימי הבינים גובל להבין; נביש עליהן כעל כחות טבעיים מתפעלים בחזק; אבל השנאה הנוכחית, היא מולדת אהבת הבצע וכוויה היא“. בתחלה, כאשר התחילה השנאה האחרונה לצמוח בגרמניה, כמעט ששמתו לארבע מאות שנה! כי כל איש ראה אי מזה באו הדברים ולהיכן הם נוסים ושטקער קרא בשעתו: „בליכראדער ישכר יותר מחמשים כהנים!“ רמתי בלבי, סוף סוף האנשים שהיה ספק בידם למחות ולא מרו, יראו כי גתלים הם תותים על ראשם ושולחים הזמורה אל אפם, ועוד מעט ינחמו ממעשיהם, אבל באחרונה נוכחתי, כי הדבר מסוכן מאד לאחינו, „שנען הוא זה, אבל יש בו שמה מיוחדת“ יאמר שאקספיר, כאשר בא הכומר הקנאי לומהער לגאול את עמו מידי האפיפיור ברומא בקש עזרת האכרים העניים ועזרת היהודים ולמכות שניהם דרש, בחשבו כי „השרים והמושלים לא ישימו לבם אליו, ומאתם יצא וידיו על ראשן“. אולם כאשר נוכחו המושלים, כי משמתו תצטח גם להם תשועה, להיות הפשים ממשא מלך והאפיפיור, נמו אליו כנדר חסד וימשכו אותו בחבלי אהבה. והכומר הזה (אשר זה בשנתים ימים הגנו את חג יום הולדתו לפני ארבע מאות שנים ויתנו לו כבוד אלהים, עד כי שופט אחד בארץ ההשכלה חפץ לדין את הפוגע בכבוד לומהער כמבדך השם) כמעט היתה לו הרוחה, החל להסית את האספסוף ביהודים. הדבר פשוט מאד, פעולתו לא הביאה שום תועלת לדלת העם תרובץ תחת משאו, ולמען העביר עינו טראות מי המה לוחצו האמתים, לחש לו באוזניו, כי היהודים אשמים בדבר. אחרי אשר גורש הלורד הקורסיקאני (נפוליון) מגרמניה וגם היהודים עזרו אחריהם לנרש את מושיעם זה אשר הוציאים מעבדות לחירות, שכחו מושלי גרמניה את שבועתם לבני עמם לתת להם חירות מדינית, וכדי להשקט לב העם הסיתו את ההמון ביהודים וחמש שנים אחר גאולת עם גרמניה היו הרדיפות הנודעות נגד היהודים. בארץ גרמניה מקום מושב החכמה הגדל גם הבערות בין האספסוף, ואין לנו עם מאמין בגדוליו כמו עם גרמניה. אם היתה ממשלת אנגליה מבטלת את חירות העם ונותנת להם במקום זה הרשות להציק ליהודים, לא היה העם שומע לקולה והיה יודע ומבין את אשר לפניו; והגרמנים שסחו במוצא שלל רב, כי יכלו לנקום נקמתם ביהודים, איש איש מקצהו, החנוני הנוצרי שמת כי עלתה בידו לנרש את שכנו היהודי שמכר את סתורו פחות בפרומה אחת, וכיוצא בזה הרבה. ככל המראה הזה ראינו גם בשנים האחרונות. בשנת 1878 החל איל הברזל להטעים חירות הגרמנים וכדי להשקט רוחם נתן להם ענין לענות בו, הוא—רדיפת היהודים.

אמת הפועלים לא נמשכו אחרי מועצות שטקער, אבל כארבעים אלף איש בברלין מן הפחותים והגבוים, חלאת עיר הבירה, משך הכומר הזה ברשרו, וזה היה העיקר. ארבעים אלף איש, פוחים ורקים (וביניהם היו גם הרוצחים העדעל וטובילינג) הביאו את העיר בסכנה רבה והרגו את לבב היושבים בה, את דני הרקק האלה העלה שטקער כחרמו; אלה ישמחו אלי גל לכלות כל חסותם ביהודים.

יבא יום והתנועה הזאת תתגדל אולי יותר, למאשר תחפוץ הממשלה, או מוכמתני כי היהודים יהיו קרוב בעד אחרים. אם לא יחישו עתירות למו בעת ראייה חמה אני אם לא ינחמו באחרונה.

אוכרה, כי לפני שנים כאשר קראתי בפעם הראשונה את ספרי בן-מנחם עמדתו על התלמדות, כי המין האנושי לא יצטרך הלאה בלכתו, כי אם אמנם יעשה צעדים אחרים לפניו ימור ויצטרך צעדים אחרים לאחור. בוסן התוא התנגדתי לדעה הזאת בכל לבי. בשולי היריעה מצאתי רשום מאת האיש שקרא הספר הזה במרס בא לירי: „1848—1849“. כונת המספרים האלה ידועה. בשנת 1848 עשו בני אדם צעדים אחרים קדימה, אבל בשנת הבאה אחריה שבו אחורנית. אולם באמת יתהוה הדבר באורח טבעי. כשיתפרץ רוח בני אדם בתשוקתו לעבור קדימה, יצטרך ברעש והמולה ואולי יעבור הגבול הראוי, או ישוב אחורנית, אבל סוף סוף איזה קנינים רוחנים ישארו לו למורשה. בזה נראה גם בתהפוכות שנת 1789.

בן-מנחם האמין למצא בזה פעולה מיוחדת של ההשגחה העליונה, כי ישוב המין האנושי בכלל אחורנית ויאבד כל קניניו הרוחניים, למען להתגבר התשוקה בלב הנפרדים למצוא נתיבות האמת הרבה הרעת ותתגדל שלימות האישים הנפרדים. במכתבו להשר העניינגס בקאפנהאגן (25 יוני 1782) יאמר עם הספר: „לא שלימות המין האנושי (בכלל) היא הכלית היצירה; לא רק שלימות בן אדם, (האיש) הנפרד. כל איש נפרד ישחמש בסגולותיו ובכשרונו וישתלם עיון יותר ויותר; ויען כי יעשה בזה כל (איש) נפרד, לכן ישוב המין האנושי על ארחותיו, מה שנתאונן על זה מאד... אם היה המין האנושי משתלם תמיד, לא היה נשאר להבאים באחרונה להתפתח ולהשתלם... בן-מנחם יחליט אמנם בצדק, כי המין האנושי הוא רק קבוצת הנפרדים, אולם בכלל זה נראה בהליכות התולדה ההפך מהחלטתו. האדם במבצע לא נשתנה ואי אפשר שיערנ

חזות הכל.

(מאמר שני).

ד

בראשית החורף הנוכחי הייתי בברלין ובין החדשות הרבות אשר שמעתי היתה גם אחת, אשר לא פללתי לשמעה. הרב ד"ר א. (לא אדע אם ינעם לו, אם אפרש שמו) אוהבי ומכירי מאד ספר לי, כי בשלחי קיימא, שהוא קשה מקיימא, שכח שומר בית המשוגעים לסגור דלתות הבית ויתפרצו מפורפי-הרעת ושרופי-המוח וישתוללו בהצות ברלין ויספרו בשמי דברים, אשר לא עלו על לבי. אני כתבתי, בן ספרו המשוגעים, כי שוא עבוד היהדות, כי היהדות תלך לאבדון וכל עמל אוהבי עמנו לא יועיל לה להקיסה, על כן אין טוב בלחי אם לממן יד בצלחת, כי בכלל אין היהדות שות לחרוד עליה את כל החרדה הגדולה הזאת. יען כי קרה לי כזה בגלל לקחם דברים אחדים ממאמרי בלי המשך הדברים שלפניהם ושל אחריהם, לכן מוסר אני מודעה, כי לא היו דברים מעולם ורק מפי המשוגעים הנזכרים כותב אני הדברים הנוכחים, פן יבואו ויתעללו בי ויכריזו ברבים, כי בסו פי הוריתי להם ככתוב בראש מ"ע עברי.

הד"ר א., באמור, אוהבי ומכירי הוא מאד, לא האמין למשמע אוניו ויאמר: הראו לי איפה נמצא כתב כזה? אבל פלא הוא (ולתדפואים יש כר נרחב לנסות בו חכמתם), כל משוגע יעשה בערמה! אמנם הוציאו עלי דבה, אבל להראות מה"ע שבו נרפסה לפי דעתם החלטתי ההיא, לא אבו.

חפצי האחד הוא, כי מספר האנשים היודעים אותי, אשר בחנוני וגם ראו את פעלי, או לכל הפחות את תשוקתי לפעול, ידעו אל נכון את אשר עם לבבי. וזה יביאני לדבר עוד הפעם בענין זה.

רבים התפלאו, על כי נמנעתי להשיב על מענות משיגי וחשבו שתיקתי בהודאה. מן הדברים האמורים למעלה ידעו בעת סיבת שתיקתי; אך גם בלעד זה מוכרח אני להודות, כי לכתוב ולהציע עצות, כבר היה עלי למשא, ומה גם על אחרים. כל זמן שנראה שדברינו לא יפעלו מאומה תתמקע תשוקתנו לכתוב. בראותנו כי זורעים אנחנו דברינו על צחיה סלע או בלי חמדה נשא משך הורע. על כן זה זמן מה כותב אני בלי חפץ, וכל פעם ופעם "אומר לנפשי: מי יתן והיו דברי אלה האחרונים! —

אנסה עוד הפעם לבאר בדברים מעטים את השקפתי ודעתי על אודות תקות היהדות, אם כי מוכרח אני להודות שכעת קשה מאוד להשיג את היהדות ותקוהה לעתיד, יען כי עמנו עומד עתה בוסן המעברה; באו בנים עד משבר וכח אין ללדה. בדור הבא כאשר ינות מעט ישראל מכל אייביו, אולי יראה על מה ארני תקותו המבעי.

עם כל זה מביט אני על הליכות הזמן הנוכחי כעל דבר שכבר היה לעולמים ורעת עמנו כעת הוא דבר חולף. האישים הנפרדים, שהמה בשר ודם ומרישים נודל הכאב, להם לא יועיל אם נבאר להם חוכן מכאובם ונבטיח להם שאיננו מסוכן, כי ישנם מכאובים בלחי מסיכנים מציקים מאוד עד שהחולה יבקש שיהיו מסוכנים; אולם הקבוצה של האישים הנפרדים הוא עם שלם, ואם אמנם נתדלדלו כחות הגוף ע"י שנתדלדלו כחות האברים, אבל נוכח להתנהגם, בי התקופה הזאת איננה היותר רעה בתקופת תולדתנו, וכבר עבר עמנו בשלום עתות עוד רעות מואת. תנחומים להכלל בתור עם נחוץ מאד, לבלי נתיאש וגמות לגמרי.

אולם במדה שאנו רואים שמצבנו התומרי איננו רע עוד כל כך, ידאב לבנו לראות כי מצבנו הרוחני הורע מאוד, והוא הוא, אשר ימלא לבנו פחד, פן ח"ו אנחנו בני הדור התי — האחרונים לנוע הנפלא הזה. רואים אנחנו הכחות מחמשים, הבגירה תתרבה; רבים מאלה שהיה נכחם לפעול לשובת עמם בודחים משרה המערכה; גם הנשארים מרוחקים מאחיהם כמסחיו קשת. למראה הזה ימם לבנו, הן כל כחם של אחינו בגולה למבול רעות רבות וצרות היה הקשר הלאומי זהדתי בתויתו אמיץ, והוא תחוקם ולא נתן למוט רגלם; מה שאין בן בימינו אלה שהקשר ההוא מתרופף, המיסרות נתקות והתבילה מתפרדת.

נוסף לזה נראה חזיון אחר מכאוב לב ומבהיל אותנו ביותר. בוסן העבר היתה שנאת העמים לישראל תלויה בקנאה איש מרעהו, בחסוד מסון, כאשר צייר הינע בטיב מעט ודעת: „העניים והשפלים, ילדי עוני, ישנאו את היהודים בגלל הונם ורכושם, ומה שנראה כיום בתור שנאת העניים אל בעלי הרכוש, קראו בימים ההמה שנאת הנוצרים ליהודים... אמנם הרצח שנעשה בנפשות היהודים כמו אז בתואנה, כי נפשות תורג מחוקקם המה קובעים... כזה ראינו באי סמ. דאמינגא, בעת התפרצו השחורים להנקם במעניהם ארוניהם, קראו נ"ב: לכו ונרצח את כל הלבנים, יען כי המה הרנו את מחוקקנו!" — כל זה אמנם נראה, אבל אין לכחש, כי הקנאה הנמכוח הזאת לא תראו בפועל וכל זמן שהיו הרדיפות בשם האמונה, לא השפילו כל כך את

לעור מעט לבנות למו קולונא בארץ הצבי ויטוכך באברתו עליה. יחן ה' רחמים בלב הנדיב ולא ישיב את פני אחיו בני בריתו ריקם!
שרנא פייוויל יאנאווער.

ווארשא. — ערתנו נמרה אומר לקנות חלקת אדמה להרחיב גבול שדה הקברות. בדעת העדה לקנות את כפרת הארץ אשר בין ביה"ק של היהודים ובין ביה"ק של העוונות. הסמלה נהנה ע"י רשינה בהנאי זשיניחו מקום פנוי לדרך בער עוברים ושברים אצל גדר ביה"ק.

איש אחד ה' קיפמאנן הודיע להפאליצי כי בנסעו בעגלת מסלת הברזל ונתומה לסוסים נגבו מצלחתו 380 ר"ב במזומן, שטרי חוב, שטרי גורל ועוד הרבה כתבי מסחר וקנין. אחרי איות שעות הצליח ביד שוטרי הפאליצי למצוא שנים מהגנבים ושניהם — יהודים! בכיסם מצאו עוד חלק מהכסף והשטרות גם מורה שעות של זהב אשר בודאי נגוב הוא אחס.

— מיום 1 מען יאנואר נאסר לבעלי החנויות בעירנו למכור פאסט-מארקען אם לא ברשיון מיוחד על זה משלשון הכי דואר, כדי שיהי אפשר לעשות פעם בפעם בקרת אם לא ימצאו בהחנויות פאסט-מארקען ישנות או מזויפות.
N. N.

ווילנא, כ"ב מכת — הנני להודיע כי הרבר שנדפס "בהמליץ" 8 א' שבשבוע העבר נפתח בית אוצר הספרים להרמ"ש ו"ל ברשיון הממשלה — שמועת שוא היא, כי עוד לא השיגו הסמונים על צוואת רמ"ש ו"ל רשיון ע"י מהממשלה. — יר"ה, ועוד לא נפתח שרם הרשיון כמובן; ראויים המה הסמונים לתורה וברכה על השתלרותם ברבר זה והתקנה נשקפת כי לא יהיה עמלם לריק, אולם עוד לא באו אל המסירה ורבר שפתים בזה אך למותר.

משה שמעון הכהן אנטאקאלסקי.

לדברי מה"ע "וויל. וועסט". מונחת כעת לפני הרפרטמנט הראשון של המענאט השאלה אם מותר לאנשי חיל העברים להתעסק במסחר בעיר הבירה. השאלה הונחת נתעוררה ע"י אחד מאנ"ח העברים שאמר לו שר העיר להתעסק במו"ם. המענאט מצא לנכון לשאול בשאלה זו את דעת שר הפנים, שר האוצרות ושר העיר בפ"ב.

"קויבליאנץ" מודיע דבר שקשה להאמין, כי בית פקודות הצבא בפלך קיוב שלחה מכתב גלוי לכל הועדים הממונים בערי המחוז למקרא הצבא, כי יבקרו אחרי המשפחות אשר מקרבן השתמשו צעירים מבוא ליום הקריאה, משנת 1874 עד שנת 1886, לנבות מהן העונש שהוטל על משפחת הנמלים, לא יותר מן 300 ר"ב מכל נפש. לדבריו בעיר קיוב לבדה יעלה מספר המשתמשים במשך י"ד השנים עד חמש עשרה איש (וכה יעלה העונש בערך 4000 עד 4500 רובל) ובודאי יגדל המספר מאד ביתר ערי הפלך.

לא יאומן כי יוכלו להשתמש בדת שיצאה בשנת 1886 לעונש על פיה למסר את כל הנאשמים בחטא זה, כי גלוי וידוע שאין שום חוק המלכות פועל למסר עפ"י חלל הגדול; אין עונשין אלא אם כן מהחירין.

— מחזור אומן בותב סופר הקיובליאנץ כי בשני כפרים ראמאנאזקע וקרוועץ עשו קהלות הכפרים החלטות (פרינציפאל) לגרש את כל היהודים היושבים שם, ומעמם ונמוקם עמם — כי לאשר אין ליהודים האלה עבודת מעשה המכללת את בעליה ישימו כל מנמטם למון חיל האכרים ויביאו להם נזק רב ונרגש. יחד עם זה יוכיחו כי פעולת היהודים לרעה על מוסר בני הנעורים, בלמדם אותם ליתן בכוס עיניהם ולנגוב מתבואות הוריהם ולמכור חרש ליהודים האלה במחיר עלים מדורים (מאבאק) וי"ש. רוב היהודים, אומר הסופר, מחזיקים בתי משקה על שם נוצרים ושישים שלא יבאו עוד בקהל האכרים.

אם נאמנו דברי הסופר, כי האכרים בעצמם התעוררו לכתוב החלטות כזו יען באמת יטונו היהודים לשדם, או כי המיתם במ איות בותב בשכורי הקיובליאנץ וכת דיליה, לא נוכל לדעת; אך האשמה אשר יתלו ביהודים שהם משותפים מוסר בני הנעורים היא צחוק מכאיב לב. מי לא ידע כי השכלון הוא ירושת עולם ומסורת אבות לילדי הרוסים ואם יהיו המחוגים כלם נוצרים אדוקים לא ימנעו מספר השותפים שבו, כאשר אמרנו במאמרנו במה"ע Judéophobe, dence Belge, בשנת 1886 אורות היהודים בפולין; ואם זה שלשים שנה נאמר על היהודים להחזיק בתי משקה בכפרים, ככל זאת שם תחת השלטון בבית המלון שוכב עתה הנכר במקום אשר לפני שלשים שנה שכב שבו (מתבולל בקיאו) אבי אביו הנכבד, ממילא מובן כי השכרות מביאה ליד נגבה, אם אין כסף למתארה למשקה החריף; ובבר אמרו חכמים, כי הנותן בכוס עינו יתהלך במושרים לכל עון ולכל חטאת. אך מכל המאמר ההוא נציל רק רבר אמת אחד, אשר לדאבון לבנו הוא מוס רכוק בעמנו המביא עלינו כל אצרות, הלא הוא הקסמות והמריבות שבין אחינו בכל מקום שהם, גם אם מצדד הם ויודעים כי אל עקרבים הם יושבים לא יוכלו עצור ברוחם לכלי חרבות מחלוקת, אם בשביל קנאת לחם, כי כל אחד יאמין כי לו משפט הבכורה לשבוע ולהחזיר ורעהו תהפך חיים גם הוא בא לקש פרנסתו או בקנאת הכבוד, בגלל מקום במורה, עליה שמנה ובבאות. ואם קללות וגדופי קלון ומהלומות אגרוף לא יספיקו להרוק קטיות תחתם יגדל קלונם לפני תרשות ואויביו פלילים, ובה נשמע לחונת נפשו ולבשתו כזאת גם ספי חסוד הקיובליאנץ.

גם לא נראה שלימות יותר גדולה בבני הדור האחרון מאשר ראינו בבני הדור הישן. בישראל לא קם כמשה ולא השתלם איש במהו, והיונים היו להם אנשים כסוקראטים, פלאמו ואריסטו. א"כ לא נראה השתלמות בעצם האנשים הנפרדים ותכונתם; וגם אי אפשר כזאת, כי כל החסרונות שישנם במבט האדם לא יתמו, לעומת זה נראה בכל אלה השתלמות בסין האנושי בתור קבוצ. דברים שנהיו לפני ארבע מאות שנה, אי אפשר לנמרי שיהו בזמן ההוא, אי אפשר הוא שישורפו עתה מבשפות בראש חצות, כאשר עשו לפני; סבלות הכומרים הקאפולים במפרד גדולה כעת מאשר היתה בימי המלך פירדינאנד ועכ"ז אי אפשר כעת כי ידונו שם את הכופרים לשרפה. את השלימות הזאת, אשר נבראה ע"י דעת הקהל, נראה כעת בכל צעד וצעד. ואם אמנם לא נשתנו בני אדם (כשהם לעצמם בתור אישים נפרדים) במבטם, אבל הסיין האנושי נשתנה ועשה צעדים גדולים קדימה. גם אם נאמין, כי פעולת דעת הקהל איננה תולדת הרגש המוסרי רק דבר הסכמי שימשכו אחריו האנשים אע"פ שלבם כל עמם, עכ"ז נראה שנוי למוכה אשר עליו נוכל לבנות תקית עמנו במצבם החומרי. ומאד יצדק משוררנו בכשרו לנו תשובה:

הפער מתחולל, יהום הרות,

מים זידונים עד צואר הקיעו —

אל תירא יעקב, אל נפ'שך ת'שוח

רקבות אדם לפ'כח לא יכריעו!

(כל שירי י"ג I, 116).

רד שמעון בערנפעלד.

מעשים בכל יום:

א) בארצנו:

מאמארבונאר (פ, במרכיא). — זה לא כביר אסף פקיד החבל אליו את ראשי עדת בני"ה ויקרא באזניהם דבר שלמון הפלך כי עליהם להתאסף ולבחור להם רב מטעיה"ם. ויענו הראשים אותו דבר כי ידם קצרה להספיק לרב מטעיה"ם כל צרכיו, וגם אין צורך להם ברב כי הרב היושב בעיר המחוז סוכך באברתו גם על עירנו; אך הפקיד צוה עליהם במפניע לקיים דבר שר הפלך; ובהרב וגם בהשו"ב העיר כי אם ייזדו לסדר קירושין ולמול בשר ערלחם של ילדי בני בריהם או ענוש יענושו לשבת במאסר, ואחריתם תהיה באחרית השו"ב מעיר פאיוואנאזקא. הרבר הזה הביא את אחינו פה במבוכה גדולה ואינם יודעים מה לעשות.

מנוף בסרביא הנספח לארץ רוסיא ע"פ הברית הכרותה בברלין בשנת 1878 באות שמועות לא טובות אשר למשמע און דאבה נפשנו: כי בהרבת מקומות לא באו צעירי ב"י ליום הכסא לעמיר בגורל, ובאיות מהם רבו מספר הבורחים לעבר נהר הדאנו, לאוסטריא — על מספר הבאים לעבר הצבא העבודה. והנה מלבד אשר על אבותיהם וקרוביהם של המתעלמים והמשתמשים מעבודת הצבא הפילו עונש כסף לשלם, כפי חוקי החדש, כי גם שם ישראל נחלל ע"י זה ואויביו ירחיבו פה ויאריכו לשון עלינו לאמר: הנה זה העם האוכל טוב הארץ יתחבא במחלות עפר ובנקיקי הסלעים בבוא העת למלא חובתו לארץ מולדתו! ... מבת ההשתמטות הזאת היא: כי זה אך השנה השנית מעת שהחלה הממשלה לקחת מבני הנוף ההוא אנשים לצבא ועוד לא הסכימו להביא צוארם בעול הזה. לפי דעתי החובה והמצוה על הרבנים היושבים כסאות למשפט בערי הנוף ההוא להזהיר את אחינו ע"י ולהבינם לרעה כי רעה גדולה הם מביאים על נפשותם ועל כל בית ישראל כלה. גם אתם המו"ל מ"ע לב"י אל דמי לכם! דברו השכם ודברו על לב אחינו וישיבי נוף בסרביא החדש, כי עליהם למלאות חובתם להממשלה הרוססה ברבר עבודת הצבא; כי אם ילכו ח"ו עמה קרי, אף היא תוסיף ללכת עמם וגם עם כל אחי"י בחמ"י קרי ותנוור עלינו גזירות קשות ורעות ...

בתצ (פאטאד) מ. אשר כנוף בסרביא הנספח לארצנו יושבות זה שנים רבות שש משפחות מאח"י המתעסקות בעבודת האדמה אשר יקחו בחכירה ובארימות כיתר אכרי המקום ההוא, ובעבודה זו תמצאנה לחםם בזעת אפים. אבל הנה זה באו "חוקי מאי" וישיבו קציר לאחינו אלה, ופקיד החבל גרשם מעל אדמתם, אף כתב את עונם הגדול בספר וישלחם אל שופט השלום, ומלפניו יצא משפטם לחובה; כי אברו זכותם לקצור ברנה מה שורעו ברמעה, ומלבד זאת שם עליהם עונש כסף — לשלם כל אחד ששים ר"ב. אכן מקור תועק וגם לב קשה כחלמיש צור ימס לקל צעקת האומללים האלה וילדיהם השואלים לחם ואין.

עשרים משפחות מאחינו היושבות בכפרים על נהר זינעמטר ובפאטנס כרמים להן שלחו בימים האלה איש עתי לפאריז אל הגריב הדינע ויחלו פניו להיות להם

וחבר המידי לחברת חוקרי פלשתינה אשר באמריקא (American Palestine Exploration Society); ומלבד עבודתו עבודת הקונסול אשר עליו, הוא שוקד לתור את הארץ הקדושה ולחפיר ולגלות קדמוניותה, זה לא כבר עשה לו שם בגלותו שרד אחת מהומות ירושלים העתיקות ובקרוב יוציא לאור ספר מיוחד על חקירותיו ומציאותיו בארץ. יען כי נפשי, כנפש כל איש מישראל הוזכר מרחוק את את ארץ אבותיו וירושלים תעלה על לבני, כלתה וגם נכספה לדעת שרש דבר אמת על אדות דארץ ההיא וכל המוצאות אותה בימים האלה, אמרתי אני אל לבי מי כהחכם מערילל ידע פשר הדברים האלה ומי כסוה מורה אשר יאלפני את אשר חפצתי לדעת?

אחמול באהי לפניו הוקן הזה שקנה חכמה, קבלני בסבר פנים יפות ונשוחח על אדות הארץ הקדושה. וזאת השיחה אשר היתה בינינו:

— האם כל העיר ירושלים מיושבת ברורין? שאלתי.

— לא, ענני; וגם אי אפשר להשיב דיוורן תכופים בכל העיר בגלל החומות המבצצות בחוכה; ולעמית זאת חוץ לשערי העיר בנו במשך עשרים וחמש שנה האחרונות כמה מאות ברים בכסף הכא מחוץ לארץ. ביחוד שקדו ועמלו לבנות ולדרחיב את העיר בני ישראל אורחי ארצות אחרות כמו רוסהשילר, מונטיפיורי² ואחרים. המה בנו ברים גדולים וטובים הרבה מאד וככללם בית מקלט לנוסעים, עשרת אלפים איש יכול³. בית הקונסול שלהם הוא הבנין היותר יפה שבירושלים.

— ומה משפם הממשלה שם עם האורחים הבאים לגור בארץ, התקבלם ברצון?

— עינת צרה בהם מאד. זה מקרוב גברה עוד שנאתה אליהם ובכל עו היא

משתדלת להפטר מפני הנוצרים, כלומר מבני אירופא. כמעט אי אפשר לאיש נוצרי לקנות לו חלקת אדמה לבנות לו בית ובשום אופן אי אפשר למצוא רשין לבנות בית תפלה או בית ספר. בימים האחרונים גברה ממשלת תוגרמה יותר ממה בתי ספר פרומוסטנים.

— בלי ספק שמעת ארנוני על דבר תשוקת היהודים לשוה להתנחל בארץ אבותיהם. מה דעתך היש אחרית ותקוה לתשוקתם זאת כי יקם עליה עוד ובשר?

— לא אאמין בזה. ממשלת תוגרמה נבהלה מאד מפני חמש עשרה אלף איש הבאים ותגדור את הדרך בפני האורחים החדשים.

— ומה טיבם של האנשים ההם "השכים מן הגולה"?

— רובם עניים מרודים, ומפני אשר סחר הארץ איננו ולעבוד את האדמה אין להם די כסף על כן הם חיים שם בדוחק ומתפרנסים בצער.

— היש בפלשתינה מכרי מחכות ומעינות מי מוכין?

— ראיתי שם מכרי מלח בריל ועופרת גדולים וטובים; חפצתי במגיבות ים המלח ונזכרתי כי נוכל להוציא שם שמן שרפה מחלמיש צור (פעטרצלעאום).

— מה ידעת על איות קולוניות היהודים אשר נוסדו שם זה לא כבר?

— על אדותם ידעתי מעט מאד וגם זה על פי השמועה. הקולוניא היותר טובה ועולה כפוחתת היא עקרון, גרועה ממנה—גדרה. לדעתי אין לקות הרבה מיסוד הקולוניות, וזה בשביל שלשה דברים: בשביל הסכסוכים המדיניים וקנאת הממשלות אשר בדרך חברתה, בשביל חסרון תמיכה חסרית מיוסדה ומסודרת בהלכתה, ובשביל חסרון חלוצים (פיאנצ'רע) בעלי נסיון אשר יוכלו להתערב ברעתם עם הבריות ולחיות עמם בשלוה. שלש אלה יעירו כי אין במחון להצלחת רעיון ישוב א"י.

מפלשתינה ללונדון דרך אמריקא היא פסיעה גסה מאד אשר תוכל ליטול יותר מאחת מחמש מאות מאור עיניו של אדם, ובכל זאת מצאנו את לבני לפסוע את הפסיעה ההיא במיסה אחת, יען כי יש את לבני לשוה במכתבי מהיום והלילה לא רק חדשות מקרב בני ישראל לבד, כי אם לספח אליהן כה וכה גם ידיעות

אחרות ערבות ומועילות ומעשים ומקרים ורים ונפלאים מן הערים הגדולות כלונדון. ניו-יארק, שיקאגו ועוד. כי אמרתי, הנה מיום אשר נהפך "המליץ" למ"ע יומי פשם צורת מ"ע עברי פרמי ולבש צורת מ"ע כללי ולא צר לו עוד המקום להביא לקוראיו גם ידיעות מעל לנבול ישראל מכל המעשים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ומי כעמנו ישראל גוי אחד בארץ תאבי חדשות ונכספים לדעת את כל המעשה הנעשה תחת השמש? על כן אמרתי אנסה נא את כחי בקפיצת הדרך ואערכה היום לעיניהם דברים אחרים על אדות לונדון, ובמכתבי הבאים אדבר על ניו-יארק ועל שיקאגו ועל שאר הערים הגדולות הקרובות והרחוקות.

ראשית דברי תהיה על רחובות לונדון. אם תקום ותחיל בכל יום ויום דרך עשרים פרסאות אנגליות שהם שלשים וזיערסם או הכלה לסובב בכל חוצות לונדון במשך שנה שלמה; ואם תצורף כל רחובות לונדון יחד ועשית מהן רחוב

מפלאות לאונדון דרך אמריקא היא פסיעה גסה מאד אשר תוכל ליטול יותר מאחת מחמש מאות מאור עיניו של אדם, ובכל זאת מצאנו את לבני לפסוע את הפסיעה ההיא במיסה אחת, יען כי יש את לבני לשוה במכתבי מהיום והלילה לא רק חדשות מקרב בני ישראל לבד, כי אם לספח אליהן כה וכה גם ידיעות

אחרות ערבות ומועילות ומעשים ומקרים ורים ונפלאים מן הערים הגדולות כלונדון. ניו-יארק, שיקאגו ועוד. כי אמרתי, הנה מיום אשר נהפך "המליץ" למ"ע יומי פשם צורת מ"ע עברי פרמי ולבש צורת מ"ע כללי ולא צר לו עוד המקום להביא לקוראיו גם ידיעות מעל לנבול ישראל מכל המעשים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ומי כעמנו ישראל גוי אחד בארץ תאבי חדשות ונכספים לדעת את כל המעשה הנעשה תחת השמש? על כן אמרתי אנסה נא את כחי בקפיצת הדרך ואערכה היום לעיניהם דברים אחרים על אדות לונדון, ובמכתבי הבאים אדבר על ניו-יארק ועל שיקאגו ועל שאר הערים הגדולות הקרובות והרחוקות.

ראשית דברי תהיה על רחובות לונדון. אם תקום ותחיל בכל יום ויום דרך עשרים פרסאות אנגליות שהם שלשים וזיערסם או הכלה לסובב בכל חוצות לונדון במשך שנה שלמה; ואם תצורף כל רחובות לונדון יחד ועשית מהן רחוב

מפלאות לאונדון דרך אמריקא היא פסיעה גסה מאד אשר תוכל ליטול יותר מאחת מחמש מאות מאור עיניו של אדם, ובכל זאת מצאנו את לבני לפסוע את הפסיעה ההיא במיסה אחת, יען כי יש את לבני לשוה במכתבי מהיום והלילה לא רק חדשות מקרב בני ישראל לבד, כי אם לספח אליהן כה וכה גם ידיעות

אחרות ערבות ומועילות ומעשים ומקרים ורים ונפלאים מן הערים הגדולות כלונדון. ניו-יארק, שיקאגו ועוד. כי אמרתי, הנה מיום אשר נהפך "המליץ" למ"ע יומי פשם צורת מ"ע עברי פרמי ולבש צורת מ"ע כללי ולא צר לו עוד המקום להביא לקוראיו גם ידיעות מעל לנבול ישראל מכל המעשים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ומי כעמנו ישראל גוי אחד בארץ תאבי חדשות ונכספים לדעת את כל המעשה הנעשה תחת השמש? על כן אמרתי אנסה נא את כחי בקפיצת הדרך ואערכה היום לעיניהם דברים אחרים על אדות לונדון, ובמכתבי הבאים אדבר על ניו-יארק ועל שיקאגו ועל שאר הערים הגדולות הקרובות והרחוקות.

ראשית דברי תהיה על רחובות לונדון. אם תקום ותחיל בכל יום ויום דרך עשרים פרסאות אנגליות שהם שלשים וזיערסם או הכלה לסובב בכל חוצות לונדון במשך שנה שלמה; ואם תצורף כל רחובות לונדון יחד ועשית מהן רחוב

מפלאות לאונדון דרך אמריקא היא פסיעה גסה מאד אשר תוכל ליטול יותר מאחת מחמש מאות מאור עיניו של אדם, ובכל זאת מצאנו את לבני לפסוע את הפסיעה ההיא במיסה אחת, יען כי יש את לבני לשוה במכתבי מהיום והלילה לא רק חדשות מקרב בני ישראל לבד, כי אם לספח אליהן כה וכה גם ידיעות

אחרות ערבות ומועילות ומעשים ומקרים ורים ונפלאים מן הערים הגדולות כלונדון. ניו-יארק, שיקאגו ועוד. כי אמרתי, הנה מיום אשר נהפך "המליץ" למ"ע יומי פשם צורת מ"ע עברי פרמי ולבש צורת מ"ע כללי ולא צר לו עוד המקום להביא לקוראיו גם ידיעות מעל לנבול ישראל מכל המעשים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ומי כעמנו ישראל גוי אחד בארץ תאבי חדשות ונכספים לדעת את כל המעשה הנעשה תחת השמש? על כן אמרתי אנסה נא את כחי בקפיצת הדרך ואערכה היום לעיניהם דברים אחרים על אדות לונדון, ובמכתבי הבאים אדבר על ניו-יארק ועל שיקאגו ועל שאר הערים הגדולות הקרובות והרחוקות.

ראשית דברי תהיה על רחובות לונדון. אם תקום ותחיל בכל יום ויום דרך עשרים פרסאות אנגליות שהם שלשים וזיערסם או הכלה לסובב בכל חוצות לונדון במשך שנה שלמה; ואם תצורף כל רחובות לונדון יחד ועשית מהן רחוב

מפלאות לאונדון דרך אמריקא היא פסיעה גסה מאד אשר תוכל ליטול יותר מאחת מחמש מאות מאור עיניו של אדם, ובכל זאת מצאנו את לבני לפסוע את הפסיעה ההיא במיסה אחת, יען כי יש את לבני לשוה במכתבי מהיום והלילה לא רק חדשות מקרב בני ישראל לבד, כי אם לספח אליהן כה וכה גם ידיעות

אחרות ערבות ומועילות ומעשים ומקרים ורים ונפלאים מן הערים הגדולות כלונדון. ניו-יארק, שיקאגו ועוד. כי אמרתי, הנה מיום אשר נהפך "המליץ" למ"ע יומי פשם צורת מ"ע עברי פרמי ולבש צורת מ"ע כללי ולא צר לו עוד המקום להביא לקוראיו גם ידיעות מעל לנבול ישראל מכל המעשים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ומי כעמנו ישראל גוי אחד בארץ תאבי חדשות ונכספים לדעת את כל המעשה הנעשה תחת השמש? על כן אמרתי אנסה נא את כחי בקפיצת הדרך ואערכה היום לעיניהם דברים אחרים על אדות לונדון, ובמכתבי הבאים אדבר על ניו-יארק ועל שיקאגו ועל שאר הערים הגדולות הקרובות והרחוקות.

ראשית דברי תהיה על רחובות לונדון. אם תקום ותחיל בכל יום ויום דרך עשרים פרסאות אנגליות שהם שלשים וזיערסם או הכלה לסובב בכל חוצות לונדון במשך שנה שלמה; ואם תצורף כל רחובות לונדון יחד ועשית מהן רחוב

מלבד זאת, היהודים היושבים בקרב האכרים יתחרו איש באחיו בנצלם את יושבי המקום ויריבו המיד איש באחיו ויפנו להאכרים להיות להם לעור. וכה יעוררו העברים המתחרים משני הצדדים איבה ותחרות בין יושבי הכפר בעצמם לעמוד ביד נמיתה נגד המחזיקים ביד היהודים מהצר שכנגדם, ועי"ז יגורו מלחמות ושנאה כבושה בין אנשים אשר חיו עד כה יחדו באחוה ושלוה וריעות. והסופר יהיה דעתו, כי אין ספק שהחלשות קהל האכרים בשני הכפרים הן תולדות. המצב הרע של האכרים אשר לא יוכלו למוש צוארם ממנו, רק לאשר היהודים שמו קן להם בתוכם. ובשכרון רוח ואנחה שוכרת חצי נופו יקרא: "חבל בי החלשות כאלה נבטלות בנקל, לאשר בנהוג ישקו היהודים את עני הפנים שבכפר אשר ירימו בכח קולם ויכתבו מחאה נגד ההחלטה הראשונה והיהודים ישארו במקום באין מפריע. כה קרה גם בקרייזעץ. לפי ההחלטה נגזר לגרש משם שמונה משפחות יהודים, ואח"כ, החלו הנכונים להגרש לפצות את האכרים, עד כי עלתה בידם כי אנשי הכפר משהדלים בעצמם כעת להוחר איזה ממשפחות העברים! בראש אנושקא נהיה נ"ב כמשפם הוה, אשר שם השתדלו לגרש שבע משפחות.

קרוב יותר להוכיח מרביו האורונים כי באמת אין כלל האכרים פניא מוחלסת נגד היהודים ושבחם בתוכם לא תביא עליהם שואה, כאשר יאמרו האנטיסמיטים, אשר יתחזקו בעברים ויתעזם בשוא, ואח"כ ישנו משפם וימצאו דבר טוב בעברים ויאכו להוחרם לטוב עמם.

ב) תיץ לארצנו:

קוראינו עוד יזכרו את דבר הבקשת אשר הגישה חברת "צער בעלי חיים" בגרמניא לפני הרייכסטאג לאסור שחיטת ישראל באמרים כי השוחטים אינם בוררים להבהמה מיתה יפה וגורמין לה צער הרבה קודם שחמות. כנגד הבקשה הזאת באו אל הרייכסטאג עד יום 10 יאנואר זה מכתבי בקשה מאת שני אלפים ושלש מאות קהלות ב"י יושבי גרמניא. כל קהלות ב"י בגרמניא כשני אלפים וחמש מאות; נמצא שעוד מאתים קהלות לא באו בבקשותיהם. בין כך נסגר הרייכסטאג ויש גם לאלה סיפק למלא את החסרון; וכשיכנס הרייכסטאג החדש לשיבה יהיה לו מלבד חק הצבא החדש עוד ענין אחר לענות בו — על אדות השיחשים.

— כה"ע מודיעים כי דרומאן מחבר הספר "צרפת היהודית" שנחבע לדין על הוצאת שם רע ועלכון אנשים שונים בקש שידחו את יום הדין כדי שיהיה סיפק בידי להביא עדים וראיות על אמתות דבריו, ובקשתו זאת נתנה לו, כי כן דבר הדת בצרפת שמרחיקין הומן להנתבעים לדין כדי שיוכלו למצוא ראיות להצדיק עצמם. והנה לא מצאנו בכה"ע את יום המונבל למתי גרחה הדין, ומתוך המכתב מפאריז שהבאנו באחד הגליונות הקודמים ראינו שדרומאן אפילו על פתחו של בית דין אינו חוזר בתשובה, כי עוד יוסף על חסאיו פשע ויפיץ בין ההמון בול גדול קונטרסים וכתבי פלסתר המלאים מרורות ונאצות גדולות על ישראל.

— ביום ה' העבר 1/11 יאנואר י"ז טבת מלאו שבועים שנה לימי חי החכם ר' אליעזר לאנדס הו"מ הנודע ע"י סדורו "הניזן לב" וספרים אחרים ומאמרי חכמה רבים. הוא נולד בעיר ליסא וכעת הוא משגיח בבית מקלט הוקנים לב"י בברלין.

בית המסחר המפורסם בברלין בשם "שמעון באהם", הסותר ביכול הארץ ובמשקים חריפים, חנן ביום ראש השנה הזאת תג היובל לפי מלאת לו עשרים וחמש שנה מיום הקסו. ביום ההוא התגרב בית המסחר שבועים וחמשה אלף מארק לחלק לעניי העיר בלי הברל דת ואמונה; ועוד שבועים וחמשה אלף מארק התגרב לקרן קימת ליסוד בית החפשיית ליתומים ואלמנות אשר יקרא על שם משפחת באהם.

(חמא אליל). בזמנו הבאנו גם בהמליץ את דבר הרופא הערבי אשר בא מהור לאמליא, ושמו גולם קדר, והוא רופא עינים מפליא לעשות ופוקח עורים ע"י אבק סם לבן שהוא אורה להם בעיניהם. עתה מודיעים מנענא כי הרופא ההוא נתגלה כרופא אליל וכרמאי; פקדי הממשלה באו ויחפשו כביתו ויציאו משם תיבה גדולה מלאה האבק ההוא וסך שלשים אלף פראנק אשר קבץ על יד בנכליז. הרופאים חקרו ומצאו כי אין בכח הסם ההוא לרפא את העינים וכי איננו רק החבלת ערפה לאחו את העינים ולגנוב דעת הבריות. רופא האליל נמלט וברח משם ולא נודע לפי שעה אנה הוא בא.

מכתבים מאמריקא.

מכתב חמישי¹.

באלה הימים נודע לי ממכתבי העתים כי בא היום החכם הנודע סי' לון מערילל², קונסול אמריקא בירושלים, ה' מערילל הוא חוקר קדמוניות

¹ עיץ המליץ גומר 119, 139, 162, 169.

² ה' מערילל הוא או שונה או משנה ובכל אופן הוא מגז, ועל כן על חקורא להוחר ברבריו ולבור האוכל מן המסלות, כי עינינו תרואות כי בפרטים אחרים אין לסמוך עליו ולא ספוי אנו חיים; ואנחנו לא חסצנו לדון כנגדו את השחתה התמה הזאת לשי שיש בה גם איזה דברי חסץ וכדי שלא יאמר בעל המכתב כי משא פנים כדבר, המריל.

קמן או גדול אשר יחלוק את לבת מיתר הממשלות העמלות באמת לצורך השלום. אמת כי בולגריא קרובה מאד ללבב אנגליא, אבל לא היא תהיה המתחלת בדבר. בריססעל. — חיל צבא בלגיא נתרבה בשני גדודים חדשים. פקיד חיל המאסף נקרא לעבוד עבודה בחיל החלוצ.

מאסקו. — בוצעאל שר מלכות פרס הממונה על הבנינים של פוטבי בא היום ועמו הבאצ'אן נא'רסאן ליסר אגדה לבנות מסלות ברזל בארץ פרס.

בינה בספרים.

מבית רפוסם של האלמנה והאחים ראָם בחילאנא נשלחו לנו הספרים:

א) ספרי ראגרתא על מגלת אסתר והוא קטנה מדרשים שונים; מדרש אבא גורין, מדרש פנים אחרים, מדרש לקח טוב מר' טוביה ב"ר אליעזר. נאספו למעדה אחת ע"י ר' שלמה באָבער סלעמבערג.

המדרש אבא גורין היה ספון ועמון בכת"י והוא לאור הד"ר יעלניק מבית המדרש ת"א (ליפציג תר"נ) אך הכת"י הוא לקח חסר ויותר ושכחים רבים, ועתה יאל לאור עס"י כת"י עתיק הגנוז בדומי, לפי דעת החכם המו"ל נסדר המדרש הזה בזמן קדום ובעל המדרש אסתר רבה אשר בירדו כבר השתמש בו והעתיק ממנו כמה דרשות. מדרש "פנים אחרים" יאל פרק אחד לאור עס"י ד"ר יעלניק, ועתה יאל לאור בשלימותו עס"י כת"י מאוחר הספרים באוקספארד. המדרש "לקח טוב" לא ראה אור הדפוס עד היום הזה ועתה יאל לאור עס"י כת"י הגמול בידי הד"ר יעלניק. המדרש הזה היה לגד מיני בעל מנות הלוי והביאו כמה פעמים בספרו, ע"ד זמנו ומקומו של ר' טוביה כבר האריך המו"ל לחקור בהמנוח למדרש "לקח טוב" על התורה.

החכם ר' שלמה באָבער הוא אחד מהשרידים בדורו שזו לשני שלחט ודרט בקדש ידועה, להוציא לאור כת"י וספרים עתיקים הנמצאים בבתי עקד הספרה, וכבר הוציא לאור את המדרש לקח טוב על התורה, פסיקתא דר"ב, מדרש תנחומא ועוד הרבה ספרים. וכמעשה החכם הזה בהספרים שהוציא לאור עד כה, כן עשה גם בהספרים האלה כי הקדים להם מבוא ארוך וגם הערות ע"ד שני הנוסחאות בכת"י השונים, תקונים ובלאורים.

ב) ספר שבלי הלקש השלם.

חברו רבינו גדליה ב"ר אברהם הרופא, היה עמון ופון בכת"י. יאל לאור בפעם ראשונה, עס"י יסן נשון עם הקדמה בראש עס"י ר' שלמה באָבער. חילאנא תרמ"ו. הספר שבלי הלקש נדפס עוד בשנת ש"ו, אך הגדפס הוא רק קטן משבלי הלקש השלם והמקור השני ממנו יותר משני חלקים, לא קרא עליו שם מחברו וזיזף בכמה מקומות כדי שאיננו הדורות הבאים כי הוא מחבר הספר הזה. גם הפסד "תנחומא דרבינו" נדפס כמה פעמים, הוא לפי דעת החכם המו"ל רק קטן מהספר הזה והמשתיק העלים את המקור אשר ממנו שאב וטעה טלמו כאלו הוא הוליד את הספר. עתה יאל לאור האלק הראשון ממנו עם מבוא ארוך בראש הספר ע"ד מחבר הספר, זמנו, משפחתו ושמות המחברים והספרים שהביא בספרו. כפי שטענו לו נמצא הספר שבלי הלקש השלם בכת"י תח"י הרב ר' שמואל העליר ז"ל האב"ד בלפא, והוא עשה לו גם באור ארוך. וע"כ נעיר את החכם המו"ל כי כאשר יוצא לאור את חלק השני מהספר הזה, יסתדל להשיג גם את הכת"י הנ"ל ונדלף ימצא בנאורו לדברים נכונים הראויים לראות אור הדפוס ולו מאיה פעולתו שלמה. הכת"י הזה נמצא כעת תח"י המשכיל ר' יוסף משה הורוויץ בלפא.

פרפראות.

(שבליים מעמק רפאים). בכתבי העתים פרומיניא מספריא את חקירה חזות. אבר רוטיני אחד נבחר לחון קבץ לו על ידי ער עשרת אלפים זהובים בשמרות. ומדאגה מרבר פן יגובנו מאנה הנית אותם בכלי חדס וכרך אותו במגלית וגנוס בבור שחפר בקרקע. לימים חפץ לראות את שלום מוצרו בהציאו אותו מבית גניזתו, ופה נבחר לראות כי כלי החרס, במקום השמרות, בלא פגות נייר, כדורות ותחובות כאלו נחתבו באימל. עכברי השרה מצאו את אוצרו הגנוז ויכרסמהו. מה עשה האבר? לקח את כלי החרס כמו שהוא בלא פגות הציור ויביאנו לבוקארעס אל בית גניזת המלכות ויספר לפקיד הבית בקול פוכים את אשר קרחו. ויהסול עליו הפקיד ויצא ללקח את פגות הגיור ולהדביקם אחד אל אחד, ויבטיח להאבר כי אם המצא ימצא כי המסות המה באמת בלוי שמרות ישלמו לו את נוקו מאוצר המלכות. ברוב עמל ויגיעה לקחו את קרצו הגיור בשבליים מעמק רפאים והדביקו סהם עד כה שמרות על כך שבעת אלפים זהובים, נקל להבין כי האבר שמח על זה שמתה גדולה.

בעלי בתי תרשט עץ בקשו כמה פעמים תחבולות להשתמש לאיזה תכלית בנסרת של תרשים ובשבכים הנפולים מתחת המעצד. נפו להשתמש בהם להסקה ולמאכל בתחנות בשנות בצורת, אך הנפילות לא עלו יפה. עתה מודיעים כה"ע כי באמריקא החלו להשתמש בהם למאור הנאור. הנפילין עלה יפה וכבר נוסדו בתי תרשט לתכלית זה.

הפרופסור ריכארדסון בחקירותיו ע"ד בנין הלב ופועלו בבע"ה הביא במספר דפיקות הלב בבע"ה אשר גרמים במפרקתם בכלל ובאדם בפרט. לב הסוס יעשה אך 40 דפיקות בכל מינוט; באדם ושתנה מספר הדפיקות לפי הזמן ולפי גובה המקום על פני שטח הים. באדם בריא ועבדו דרך הלב במשך שעה אחת 11,696 ליטרא דם. ובמשך מעל"ע 280,000 ליטרא. אם

ארוכה אחת יהיה אורך הרחוב שבעת אלפים פרסא אנגלית או עשרת אלפים וחמש מאות ווערסט. מספר יושבי לונדון לפי מפקד העם בשנת 1881 עלה עד 3,814,571 נפש. ולפי שיש להם לבני לונדון מקום הרבה לטייל בו על כן הם באים לירי תיאבון גדול מאד, ויהי להם לונדון לשנה אחת: חמש מאות אלף פרים, אלפים אלף בני צאן, מאתים אלף עגלים, שלש מאות אלף חזירים, שמונת אלפי אלפים צפרים, חמש מאות אלפי אלפים ליטרא דגים, וכמחציתם גם ירקות. ואם על כל אלה עוד נשית נוספות כמה פעמים אלפי אלפים ליטראות ממתקים וסגרים וכל זני מרקחים וחמש מאות אלפי אלפים סאה סלה, או יהיה לנו בקרוב מושג קטן מבית קבולו של האימפריא הגדול והגדול הזה. וכרעבוננו כן צמא; לשביר צמאם ישנו בני לונדון בשנה אחת עשרת אלפי אלפים לוג רום (Ruim), חמשים אלפי אלפים לוג יין ומאתים אלפי אלפים לוג שֶכר האנגלי. ימתק השכר לשותיו ונקרא להם "לחיים" ובוה נפטר בפעם הזאת מאת הקורא "לשלום".

י. פעטריקאוסקי.

לואיסויל.

אמשטרדם, י"ד טבת. — אבקש מאת הירידקציא לתקן שגיאה קטנה אשר פלט קולמסי במאמרי המליץ נו' 177. שם כתבתי כי ממשלת רוסיא קנתה את ביתו של פטר הראשון בסאָרדאם; וטעות הוא בירי. והאמת שממשלת הולנדא נתנה את הבית הזה לממשלת רוסיא. בקרוב נכון אני לנסוע לכפר סאָרדאם לבקר את הבית הזה ולראות את הכתובות בשפת רוסיא אשר כתב הקיסר על הכתלים, ואת הספר עתיק יומין המינה שם על השלחן אשר כל הבאים לראות את הבית רושמים את שמם בספר הזה. את אשר אראה שמה אודיע בהמליץ.

טילגרמות

מיום 6/18 יאנואר (כ"ב טבת).

רומי. — מלאכי בולגריא בבואם לפני ראָבילאן הארו לפניו את מצב הרברים בארצם, והגידו לו כי השלימים עתידים לאחו בדרכס אשר חלכו בה עד כה שהיא המציאה להם חן ושכל טוב בעיני כל. — ראָבילאן ענה להם כי לדעתו מוכרחת ממשלת בולגריא חיבף בשבט המלאכים לספוא לבוא לירי גמר ולבחור אחד משני אלה: אם ללכת בדרך אשר היא הולכת עליה עתה, שהיא מביאה גמור ופחד באירופא ועי"ז יחלש כח האהבה אל בולגריא, ולעת רעה כשתפול עליה פתאם תוכל להשאר בודדה ועוובה, או לבקש לבוא לירי השואה עם רוסיא מה שהוא בלתי נמנע האפשרית אם שום ישימו לבם במעו ספר הברית בברלין והאָמנה בקונסנטינופול. אין בלב אטליא—אמר ראָבילאן—לשית לפני ממשלת בולגריא עצות ותחבולות, יען כי איננה חפצה להתערב בעניני בולגריא הפנימים ועליה לברר לה האמצעים שעל ידיהם הבוא אל הסברה המבוקשת.

מיום 7/19 יאנואר (כ"ג טבת).

ברלין. — במכתב אל הקיסר, אשר קימחו וקבלו כל חברי בית האצילים קרואי פועד בפרוסיא, כתוב לאמר: חיל פרוסיא, ברסותו ובצביונו היום, הוא סעשה ידי הקיסר להתפאר. בית האצילים ועמם כל ארץ פרוסיא מתעצבים אל לבם בראותם כי אחרי כל הגרולות והגבורות אשר עשה הקיסר בממשלתו עוד טמרים עמו היום, והולים את קצבת הצרכים הנחוצים להתחזקת חיל הצבא בתנאים שאי אפשר לקבלם. מעם פרוסיא לא יכבד כל ששא אשר ישימו עליו להתחזקת לארך ימים את חילו בכל תקפו ומעוזו אשר הוא עומד בו היום.

ווינץ. — למה"ע "פאָליטישע קאָרעספאָנדענץ" מודיעים מרומי כי הדיעה דבאה, כי איטליא מקבלת על עצמה להיות סרסור בין רוסיא ובין בולגריא, אין לה סוד. שרי ממשלת איטליא אין בלבם לנמנה מן הדרך אשר אחזו בה ומונחים לחרוץ משפט בולגריא להממשלות הנוגעות יותר בדבר.

לאותו מה"ע כותבים מקונסנטינופול כי השולטן החליט להחליץ את חיל תוגרמה בקני-רובה מעשי ידי החרש סויזער וצוה להמציא אליו חמש מאות אלף קני-רובה כאלה.

לונדון. — במרברו אשר נשא באוני בחריו בליווערפאָל אמר נשן: בשם שקאנצלער גרמניא יעמול לשמור את השלום, כך תעמול בדבר זה ממשלת אנגליא. מעולם לא עלה על לב אנגליא לתרר ריב וסרנים באירופא בגלל אנשים ידועים מבני זרע הממלכות ומעולם לא נתנה ממשלת אנגליא את נפשה לשוב ולהשיב את הפרינץ באטמענבערג על כסא בולגריא. כבחירת הנסך החדש דעת הממשלה מוסרת על אדני הברית והכרותה בברלין. הממשלה לא תעשה דבר

כשנה 91,980 ווערט, בכל שנה חיי האדם לפי מספר הממוצע העולה 48 שנה יעלה מרוצת הרגל, וכמשך מינוט אחד 621 רגל, שעה אחת בערך 10 1/2 ווערט, מעלע 252 ווערט, הרגל 7,726,320 ווערט, ורטיקלית הרגל 2,869,778 פעמים.

יעשה הרגל 69 רטיקול במשך מינוט אחד או יעלה מרוצת הרגל במשך זמן התכווצות הרגל לתשעה רגל, וכמשך מינוט אחד 621 רגל, שעה אחת בערך 10 1/2 ווערט, מעלע 252 ווערט, הרגל 7,726,320 ווערט, ורטיקלית הרגל 2,869,778 פעמים.

Издатели: И. Леви и Л. Лифшицъ.

Редакторы: А. О. Цедербаумъ и Л. О. Гордонъ.

זה לא כביר

יצא לאור ממכשיר הדפוס ספר בלשון רומית:

СБОРНИКЪ законоположений, разъяснений Правительствующаго Сената, циркуляровъ и другихъ правительственныхъ распоряжений о ЕВРЕЯХЪ, съ приложениемъ свода законоположений о управленіи духовными дѣлами ЕВРЕЕВЪ. Изданіе Д. В. Чичинадзе.

אחכ"י יבינו כי תועלת רבה צפונה בספר הזה, המורה לנו הדרך אשר בו נלך ולא נכשל, וממנו נוכל ללמוד ולדעת איך תפרש הממשלה הרוסית את הדינים הנושאים ונותנים בעניני איסור והיתר לבני ישראל בחיי העולם הזה בארצו.

החפצים לקנות את הספר רב תועלת הזה, יוכלו לקבלו ע"י הקאנטאר שלנו במקום 1.25 ר"ב בלי משלוח ועם המשלוח 1.40 ר"ב; ולחומי מה"ע שלנו נמכור בנכסי הקאמפיסין שמקבלים אהנו מהמחבר, היינו: במחיר 1 ר"ב בלי משלוח, ועם המשלוח 1.15 ר"ב. המוצאים לאור את המ"ע "המליץ".

תשובה לרבים.

ספרי "מנצח בנגינות", "וסרת-יה" (המלמדים לנגן בכנור ולזמר בנגינות) (נאמנים) נמכרים שניהם יחד במחיר 2 ר"ב, ונאמנים "כל נרד" במחיר 50 קאפ', ובזמן קרוב יצא לאור גם ספרי "להקת נביאים", וכלכל קהלת ניבים ומאמרים במליצה ושיר מסופרי ישראל המצוינים משנות המאה האחרונה, בחמש מחלקות: מחזות המבע, להונה דעות, משלי חכמים וחידות, שירי זמרה (רובם בנגינות וזמרתם) והמחלקה החמישית "מליצות כתבי הקדש" היא מכונה להכיר נעימת השפה כשמוש הלשון (לאגיק) לכתוב במנגן כח"ק גם בלי דעת היטב כבודם פנימה; כל אשר ידבנו לבו להצגות בין החותמים ישלח נא 1 ר"ב ויקבלו חפשי ביום צאתו לאור. האדרעסס:

Г. Е. Голембъ. Вильно.

קמח פסח וואלצאווע

חמשה סארטען מוכחרים להפליא מאוד מוכשרים גם לאוכלי ישן, ובהכשר הרב הנאון דפה, יעמידו מורחיים פארצווע של האחים לוריא מפינסק, ע"י ספילת הברול לכל מקום שירוש הקונה במקחים וולים מאד מאד. האדרעסס:

Братья Лурье, Пинскъ (Минской губ.)

8-8

СКЛАДЪ ФОРНИРОВЪ

Грибовская, д. № 9, въ Варшавѣ.

אונטער אביגע אדרעססע איז צו האבען אין גרויסען אויסוואל פערשיעדענע פארנירען עס איזלאגרי שע האלצערן איך אללער סארטען לאאבזאגען דיקמען (для вырѣзки) צור ביללינסמען פריזען. —

12-8

מודעה

ברשיון הממשלה ולמנות הוידים נמנה מטעם המלכות על יד בית משפט לעסקי המסחר (קאממערץ-טריבונאל) ובי"ד הגלילי (אקרוזשנץ טור) פה מתורגמן מושבע (פערעווארשטיק) לתרגם לשפת רוסית כתבים ושמרות שנכתבו בשפת עברית או בשפת יהודית-אשכנזית, ה' האפראטה פ. מארגנאלין. מעוני בקצה רחובות ראזויעושי וניקאלאיעווסקי, בבית טראזניקאוו № 2/53 (המבוא דרך רחוב ראזויעושי, מעון № 16). ורק על פיהו יוכלו שמרות וכתבים שנכתבו בשפת עברית או יהודית-אשכנזית (ושארנאן) להעשות שמרי חובות ושמרי התקשרות שיש להם עזר וכח עפ"י דתו המדינה, כאלו נכתבו מעיקרא בשפת המדינה.

הערה: מחיר הכנסת והציור ביתר הוא 2 ר"ב; 3 פארנין; 5 מארק; 7 פארנין אך הנחתה הזאת לא תעשה רק לקונים ער ר"ח שבט הבעל. מחיר שכתב ואילך מחיר הספר והציור אם ביתר או כל אחד בפני עצמו במבואר בפנים ההודעה.

כנסת ישראל

ספר שטרי

כלל בתוכו מאמרים גדולים ורבים הענין, כתובים ברוח רוסית וישראל וספריו, ככל מקצועות הלוח והחכמה:

הקורות בדברי רוסים; תולדות אנשי דתם מורד הזה העת העברית; בקרת המפרות; שיר ומליצה, ספרים וחזנות מורד עמנו; הכשר הרשע וצוים מרדכי עין; כתבי יד עתיקים מאבות הכנסיה ושיר התורה; השקפות דתיות ושמות עין על כל הנעשה בישראל וכאדם; השכונות של עולם המעשה הענין בכל פנות העבודה והחברה; הלכות מדינה, כלכלת העם והלכות עלים.

יצא לאור

משולל כל פרטיו וענינו, מחירם בכמות

השעים ושלישה בארץ

בתמנת קוואטא נדלה ממור באופן מלא ונדוש וכל פאר דופי. שנת ראשונה תרמ"ז.

מחיר בארץ לאחרים עם המשלוח 2 מארק בחי"ל; באשכנז 4 מארק; 1, 50 ר"ב, ולמרים העתה נהנה לש 2 פארנין וביתר הארצות מספר הקנין שיקט. 5 פארנין.

יש לאור בית משפט בשטח

ציון המדינה

מחיר בארץ לאחרים עם המשלוח 2 מארק בחי"ל; באשכנז 4 מארק; 1, 50 ר"ב, ולמרים העתה נהנה לש 2 פארנין וביתר הארצות מספר הקנין שיקט. 5 פארנין.

מחיר עם המשלוח: 1 ר"ב, 2 מארק, 1, 80 פארנין, 8 פארנין. האדרעססע לכת ערבת, נכס ישראל:

Г. Рабиновичъ, Подьяческая улица № 11, 7. | P. Rabimowicz W. Podjaczkaia Ulica № 11, 7.

6-8

בית הדפוס של ה'י.ש. לענויות

אשר זה יותר משש שנים הצטיין במלאכתו בהדפסת ספרי מופרים וסותרים כלשונות העמים, נוסדה עתה מחלקה אחת להדפסת מ"ע וספרים בלשון הקודש עם העתקות בלשון העמים; ובשפה המדוברת (ושארנאן). הספרים יודפסו באופן היותר הדרגתי, ובמקרה חשוד; כן מקבל בית הדפוס על עצמו אתריות ההנהה. ולהקל מעל המחברים מערים אחרות יקבל עליו המורה לשלוח ספריהם בכ"י להצטנור-קאממערס לבקש הרשיון לדפוס, אם יהיו חבוריהם פחות מעשרה באגון, או עשרים באגון בהעתקה. ואם יוכל החבור של המחבר 10 באגון או 20 בהעתקה משפה אחת יודפס על אתריות המחבר בלי צענוויע קדמת לדפוס. כן גם ההוצאה לאור ספרי מחברים מצוינים, עפ"י הנאים השווים לשני הצדדים. כל השואל, בכל לשון, יקבל במהרה תשובה נכונה על כל שאלותיו.

האדרעססע למכתבים היא:

Типография И. С. Леви и К°, въ С. Петербургѣ, В. Подъяческая улица, № д. 35.

אדרעססע של הקאנטאר דרעדאקציע:

Въ Контору редакціи газеты «Гамелицъ», В. Подъяч. улица, д. № 35, въ Типографіи И. С. Леви и К°. въ С.-Петербургѣ.

An das Comptoir der Redaction des «Hamelitz», Grosse Podiatzeskaia № 35. Buchdruckerei von J. S. Levi & Co. S.-Petersburg.

Довозено цензурою С.-Петербургъ, 8-го Января, 1887 г.

Типография И. С. Леви и К° Больш. Подъяческая, д. 35.